

BAŁTYCKIE NISZCZYCIELE MIN

Wydarzenia z odbywających się w październiku br. targach Euronaval 2012 oraz deklaracje Ministerstwa Obrony Narodowej dotyczącej planu zakupu trzech niszczycieli min, stały się powodem prezentacji na łamach Defence24.pl materiału poświęconego jednostkom tej klasy.

Mimo, że od kilku już lat część osób przepowiada, iż czasy wyspecjalizowanych niszczycieli min zbliżają się do końca, na akwenie Morza Bałtyckiego klasa ta przeżywa swoisty renesans. Inwestycje w nie prowadzi większość państw tego akwenu – głównie jako następców używanych obecnie trałowców i niszczycieli min starszej generacji. Artykuł ten ma na celu zaprezentowanie obecnej sytuacji nad brzegami tego akwenu wodnego – nie obejmie on prac strony rosyjskiej.

Z całą pewnością, wykorzystanie i zainteresowanie jednostkami przeciwminowymi wśród państw bałtyckich jest spowodowana względami historycznymi – w czasie obu wojen światowych XX wieku, akwen Morza Bałtyckiego był świadkiem intensywnych działań morskich z wykorzystaniem min morskich. Do dnia dzisiejszego niebezpieczne pozostałości są usuwane przy okazji ćwiczeń czy inwestycji w pobliżu portów morskich. W ostatnich latach państwa leżące nad tym morzem wydały spore środki finansowe, które doprowadziły do pojawienia się nowych jednostek tej klasy w Łotwie, Litwie czy Estonii (okręty używane) oraz oczekują w Finlandii (nowe). Także w Polsce zbliżają się do finalizacji decyzje mające na celu zakup nowych okrętów tej klasy – kryjących się pod kryptonimem Kormoran II.

Jest rzeczą interesującą, że większość państw bałtyckich (poza Niemcami i najprawdopodobniej w Polsce) korzysta lub zamówiła jednostki zbudowane na bazie kompozytów. Jest to spowodowane faktem, że tego typu konstrukcje są tańsze w momencie budowy oraz jest bardziej spopularyzowaną metodą. Mimo tego ma ona także wady w postaci choćby krótszej żywotności, większej wagi, niższą wytrzymałością w stosunku do droższego materiału, jakim jest stal amagnetyczna. Niemieckie rozwiązanie, mimo że niezbyt popularne (poza tym państwem jednostki przeciwminowe tej konstrukcji powstają dla Marynarki Wojennej Turcji, a dodatkowo eksploatują je Zjednoczone Emiraty Arabskie), charakteryzuje się wieloma zaletami w stosunku do kompozytów. Obok wyższej ceny, jednostki zbudowane na bazie tego materiału charakteryzują się mniejszym promieniowaniem dźwięku do wody, nie potrzebują dodatkowych elementów uziemiających, dzięki swoim właściwościom pozwalają na przechowywanie paliwa oraz wody bez specjalnych zabezpieczeń w zbiornikach dna podwójnego, konstrukcja stalowa także wykazuje najmniejsze ugięcia na fali oraz mniejszą wrażliwość na uszkodzenia przy oblodzeniu wody.

Finlandia

W chwili obecnej, trzonem sił przeciwminowych Marynarki Wojennej Finlandii jest 13 przybrzeżnych trałowców należących do dwóch typów: *Kuha* i *Kiiski*. Zostały one zbudowane i wcielone w szereg floty w latach 1974-75 (typ *Kuha*) oraz 1983-84 (typ *Kiiski*). W celu ich zastąpienia oraz możliwości zwiększenia udziału floty w działaniach międzynarodowych pod egidą programu Partnerstwo dla

Pokoju oraz ONZ na początku XXI wieku Finowie rozpoczęli międzynarodowy przetarg dotyczący zakupu trzech nowoczesnych niszczycieli min. Został on rozstrzygnięty w listopadzie 2006 roku – zwycięstwo i kontrakt o wartości 244,8 mln Euro przypadło włoskiej stoczni Intermarine S.p.A.

Nowe fińskie okręty, których budowa, a właściwie sklejanie tworzyw sztucznych, rozpoczęło się lipcu 2007 roku, znane są obecnie pod oznaczeniem MCMV 2010. Według planów cała trójka ma osiągnąć gotowość operacyjną w 2015 roku i wraz z eksploatowanymi stawiaczami min stanowić trzon sił minowych i przeciwminowych.

Okręty, jak przystało na „rasowych” przedstawicieli tej klasy, do dedykowanych zadań będą wykorzystywać sonary (kadłubowy oraz umieszczony na zdalnie sterowanym pojeździe podwodnym) przeznaczone do lokalizacji niebezpiecznych przedmiotów, a do ich unieszkodliwienia posłużą nurkowie-saperzy wspierani przez zdalnie sterowane pojazdy podwodne Saab Double Eagle oraz jednorazowe Atlas Seafox – całość opracowana przez potentata w tej dziedzinie, koncern Atlas Elektronik GmbH.

Szwecja

Przeciwminowe siły Marynarki Wojennej Szwecji składają się obecnie z pięciu niszczycieli min typu *Landsort*, wcielonych do służby w latach 1984-92, a także czterech trałowców typu *Styrsö* wcielonych do służby w latach 1996-97.

Na początku XXI wieku Szwedzi rozpoczęli prace związane z opracowaniem programu modernizacji swoich niszczycieli min, dzięki czemu zyskałyby nowe możliwości oraz odsunęły w czasie potrzebę ich wymiany. Kontrakt ze stoczną Kockums został podpisany w grudniu 2004 roku i obejmował prace nad pięcioma z siedmiu jednostek. W ramach prac jednostki otrzymały nowy sonar podkilkowy Atlas HMS-12M, bezzałogowe pojazdy przeznaczone do poszukiwania min Saab Double Eagle wyposażone w sonar, jednorazowe zdalnie sterowane pojazdy Atlas Seafox przeznaczone do zwalczania obiektów niebezpiecznych. Bojowe Centrum Informacji otrzymało nowy system pozycjonowania dynamicznego i nawigacji podwodnej Kongsberg HiPAP®500 oraz zintegrowany system przeciwminowy Atlas Elektronik IMCMS-S – dzięki niemu w BCI znalazły się nowe konsole dla operatorów (sześć sztuk) oraz duży ekran taktyczny. Poza zmianami w wyposażeniu przebudowie poddana została także architektura – dotknęła ona nadbudówkę i maszt.

Dzięki tym pracom, jak już zostało wspomniane powyżej, szwedzkie niszczyciele min będą wykorzystywane nie tylko w ramach operacji na wodach bałtyckich, a także (pod auspicjami ONZ, Unii Europejskiej i programu Partnerstwo dla Pokoju) w działaniach ekspedycyjnych poza wodami ojczystymi. Obecnie trzy okręty pod flagą trzech koron operują w ramach operacji antypirackiej na wodach w pobliżu Somalii, a w 2006 i 2007 roku uczestniczyły w działaniach ONZ u wybrzeży Libanu.

Litwa

W chwili obecnej ten sąsiadujący z Polską kraj posiada na stanie dwa niszczyciele min należące do brytyjskiego typu *Hunt* (*Kuršis* i *Skalvis*), które zostały wcielone do służby w 2011 roku. Ich zakup został sfinalizowany w listopadzie 2008 roku. Oba pochodzą z nadwyżek sprzętowych Royal Navy, od 2004 roku znajdowały się w rezerwie. Przed przekazaniem przeszły jeszcze gruntowną modernizację, którą zajął się Thales UK.

Łotwa

Podobnie jak Litwa i Estonia, także Łotwa jeszcze do niedawna posiadała na stanie floty jednostki pochodzące z nadwyżek sprzętowych Bundesmarine – jeden niszczyciel min typu *Lindau (Nemejs)* oraz dwa trałowce typu *Kondor II (Viesturs i Imanta)* – wszystkie pochodzące z lat 60. i 70.

Na początku XXI wieku rozpoczęto prace mające na celu zakup nowych okrętów tej klasy, z racji kosztów w grę wchodziły jedynie jednostki używane. Ostatecznie w sierpniu 2005 roku zdecydowano się na ofertę Holandii, która dysponowała pięcioma wycofanymi ze służby (i pochodzącymi z lat 1983-84) niszczycielami min typu *Alkmaar* – koszt zakupu wyniósł 57 mln Euro i obejmował przegląd w stoczni w Den Helder. Łotysze stali się tym samym kolejnym państwem NATO wykorzystującym ten najbardziej popularny typ okrętu w szeregach sojuszu – spośród 35 jednostek tego typu zbudowanych dla Francji, Belgii i Holandii w „obiegu wtórnym” sprzedano 6 sztuk (5 do Łotwy i 1 do Bułgarii).

Estonia

Marynarka Wojenna Estonii, podobnie jak pozostałych dwóch postsowieckich państw bałtyckich, do niedawna posiadała wyłącznie jednostki przeciwminowe pochodzące z nadwyżek Bundesmarine – dwa niszczyciele min typu *Lindau (Wambola i Sulev)* pochodzące z II połowy lat 50. i wcielone do służby w 2000 roku oraz trzy niszczyciele min typu *Frauenlob (Kalev, Olev i Vaindlo)* pochodzące z II połowy lat 60. i wcielone do służby w latach 1997-2002.

Na początku XXI wieku podjęto decyzję o ich zastąpieniu przez nowsze, także używane, okręty tej klasy – w przypadku Estonii wybór padł na ofertę Wielkiej Brytanii, która wycofała ze służby trzy niszczyciele min typu *Sandown*, pochodzące z I serii produkcyjnej i wcielone w szeregi Royal Navy w latach 1989-93. Kontrakt na ich zakup, połączony z modernizacją w stoczniach brytyjskich, o wartości 51 mln Euro został podpisany we wrześniu 2006 roku. W ramach prac jednostki otrzymały zmodernizowany system kierowania walką oraz sonar, a także zostały przystosowane do wykorzystania jednorazowych, zdalnie sterowanych, pojazdów przeciwminowych Atlas Elektronik Seafox.

Niemcy i Dania

W przypadku Danii, nie posiada ona wyspecjalizowanych niszczycieli min – ich funkcję pełnią kutry trałowe typu SAV oraz jednostki typu MSF służące jako nosiciele pojazdów Saab Double Eagle.

Natomiast Deutsche Marine obecnie dysponuje 19 jednostkami przeciwminowymi trzech typów wspieranymi przez 18 zdalnie sterowanych jednostek typu *Seehund*. Spośród nich największą ilość stanowią niszczyciele min typu *Frankenthal/332* (spośród 12 zbudowanych dla niemieckiej floty obecnie pozostało 9 – dwa zostały sprzedane do Zjednoczonych Emiratów Arabskich, a jeden przebudowany na jednostkę pomocniczą), które są uzupełniane przez 5 okrętów typu *Kulmbach/333* – będących zubożoną (prototypową) wersją jednostek typu *Frankenthal* początkowo wykonanych w standardzie trałowców i w latach 1999-2001 przebudowanych do roli niszczycieli min – a także 5 okrętów typu *Ensdorf/352* – będących, podobnie jak *Kulmbach*, zubożoną wersją jednostek typu *Frankenthal*, początkowo wykonanych w standardzie trałowców i w latach 1999-2001

przebudowanych do roli okrętów dowodzenia systemu *Troika Plus* (zdalnie sterowanych jednostek typu *Seehund*). Poza tym, może także służyć jako typowy niszczyciel min, dzięki zainstalowanym sonarom DSQS-15A i możliwości wykorzystania jednorazowych, zdalnie sterowanych, pojazdów Atlas Seafox.

Niemcy prowadzą obecnie program modernizacji swoich niszczycieli min typu *Frankenthal* – wszystkie jednostki przechodzą przebrojenie systemów artyleryjskich (40 mm armaty zostają wymienione na zdalnie sterowane stanowiska strzeleckie MGL 27) oraz łączności. Poza tym pięć spośród nich przejdzie gruntowną modernizację systemów przeciwminowych – kontrakt pomiędzy Deutsche Marine i koncernem Atlas Elektronik został parafowany 8 września 2009 roku. W ramach prac, wybrane jednostki, pozbędą się zdalnie sterowanych pojazdów podwodnych Pinguin B3, a w zamian otrzymają 30 pojazdów rodziny SeaFox (6 sztuk SeaFox I służących do rozpoznania przestrzeni podwodnej oraz 24 sztuk SeaFox C służących do eliminacji min). Poza tym, na pokładzie, zostaną zainstalowany zintegrowany system dowodzenia IMCMS, w skład którego wchodzi cztery konsole wielofunkcyjne oraz osprzęt elektroniczny.

Podsumowanie

Jak widać z powyższego artykułu, państwa bałtyckie prowadzą obecnie liczne programy mające na celu pokoleniową wymianę sił przeciwminowych, które sygnalizują renesans tej klasy w tym rejonie świata. Jednak, cytując jednego z polskich publicystów marynistycznych: (...) *jak wykazują to przykłady z historii , charakterystyczną cechą ewolucji danego gatunku jest to, że tuż po kulminacji cyklu rozwoju następuje jego kryzys kończący się często całkowitym upadkiem*. Czy tak się stanie i nowe bałtyckie niszczyciele min będą ostatnimi przedstawicielami gatunku – poznamy w przyszłości.

Łukasz Pacholski